

RUS TILI DARSLARIDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING TALABALARINING SHAXSIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI

Jalalova Sayyora Mirhaydarovna
O'zbekiston Xalqaro islomshunoslik akademiyasi,
O'zbek va xorijiy tillar kafedrası
E-mail: djalalova.sayyora62@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada rus tili fanini o'qitishda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati va afzalliklari, shuningdek, mazkur yondashuvlarning talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga ko'rsatgan ta'siri yoritilgan. Maqolada zamonaviy ta'lim muhitida rus tili darslarida o'yin texnologiyalarini joriy etish, shuningdek, o'yin orqali ta'lim jarayonida mustaqillik, ijodkorlik, hamkorlik, muloqot, motivatsiya va boshqa muhim shaxsiy sifatlarini rivojlantirish misollar asosida tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: Rus tili, o'yin texnologiyalari, o'quvchi shaxsi, mustaqillik, ijodkorlik, motivatsiya, ta'lim jarayoni, zamonaviy metodika.

Bugungi kunda dunyo miqyosida ta'lim sifatini oshirish, talabalarga bilim berish, ularning tafakkurini rivojlantirish, shaxs sifatida shakllantirish va hayotda o'z o'rnini topishda yordam berish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Xususan, xorijiy tillarni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan, xususan, o'yin texnologiyalaridan foydalanish talabalarning qiziqishi va motivatsiyasini oshirish, ularni faol ishtirokka jalb etish hamda ularning shaxsiy sifatlarini rivojlantirish uchun eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Rus tili darslarida o'yin texnologiyalari talabalarning bilish faoliyatini faollashtirish, ularni ijodiy fikrlashga undash va muloqot madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'yin texnologiyalari ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, ularni darsda faol ishtirok etishiga turtki bo'lib, bilimlarni mustahkamlash, o'qitilayotgan

materialni tez va qulay o'zlashtirish imkoniyatini beradi. O'yin texnologiyalari o'quvchilarda noan'anaviy fikrlash, tez yechim topa olish, mustaqil qarorlar qabul qilish, muammo va vazifalarni mustaqil hal qilish, jamoada ishlash kabi muhim shaxsiy kompetensiyalarni shakllantiradi. Zamonaviy dunyoda ta'lim motivatsiyasini oshirish, har bir talabaning qiziqishini uyg'otish va darslarni mazmunli o'tkazishda o'yin texnologiyalari beqiyos ahamiyat kasb etadi (Abdullaeva, 2020).

O'yin texnologiyalarini rus tili ta'limiga tatbiq etish orqali talabalar o'z fikrini mustaqil bayon qilish, til normalarini o'zlashtirish, og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish, nutq madaniyatiga amal qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'yin asosidagi topshiriqlar orqali bilimlarni mustahkamlash, o'rganilgan mavzular yuzasidan muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, turli rollarda ishtirok etish ularning bilim va ko'nikmalarini yanada boyitadi (Karimova, 2019).

O'yin texnologiyalari yordamida talabalar o'zlarining ijtimoiy kompetensiyalarini, ya'ni jamoada ishlash, o'zaro fikr almashish, hamkorlik qilish, yetakchilik qilish kabi ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu yerda o'yin emotsional muhitni yaxshilaydi, ijobiy raqobat muhitini yuzaga keltiradi, natijada talabalar o'zlarini erkin va ishonchli his qiladilar. Har biri o'z rolini bajarib, javobgarlikni his qiladi va mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

Motivatsiya ham o'yinning asosiy omili sanaladi. Motivatsiya yuqori bo'lsa, mustaqil izlanish, tashabbuskorlik kuchayadi, talabalar o'zlarini namoyon qilishga harakat qiladilar. O'yin orqali talabalarda nutq faolligi, mustaqillik, liderlik, tashabbuskorlik, ijodkorlik va mas'uliyat kabi muhim sifatlar rivojlanadi. Tashkiliy va ijodiy o'yinlar esa talabalarni noan'anaviy vaziyatlarda orientatsiya qilish, tez va aniq yechim topish qobiliyatini taraqqiy ettiradi (Zaripova, 2022).

O'yin texnologiyalaridan foydalanishda ko'plab shakl va usullar mavjud, xususan: rolli o'yinlar, interfaol muloqot o'yinlari, dramatizatsiya, til o'yinlari, savol-javobli viktorinalar, aqliy hujum tarzidagi o'yinlar, mimik va pantomima o'yinlari, situatsion o'yinlar va boshqalar. Rus tili darslarida effektiv natijaga erishish uchun

mavzuga mos o'yinlar tanlab olinadi va ular yordamida talabalarning bilimlarni mustahkamlash, og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy fikrlash va muloqot qilish malakasi oshiriladi (Ahmadjonova, 2023).

Misol uchun, rolli o'yinlarda talabalar maxsus ssenariy asosida turli rollarni bajaradilar, til amaliyotida real vaziyatlarni simulyatsiya qiladilar. Til o'yinlari gramatik qoidalarni mustahkamlash, yangi so'zlarni tez eslab qolish, suxandagi xatolarni tahlil qilish imkoniyatini beradi. Savol-javob o'yinlari va viktorinalar esa talabalarni birgalikda ishlashga o'rgatadi, savolga tez va aniq javob berishga undaydi. Situatsion o'yinlar orqali esa talabalar real hayotdagi vaziyatlarda qanday chiqib ketish va to'g'ri yo'l topishni o'rganadilar.

O'yin texnologiyalarini keng qo'llash natijasida rus tili darslari jonlanadi, talabalarning darsga qiziqishi va munosabati oshadi, ular yangi bilimlarni o'zlashtirish jarayonida o'zlarini erkin va faol his qiladilar. O'yin muhitidagi raqobat, hamkorlik, nisbiy erkinlik sharoitida talabalar o'z qobiliyatlarini ko'rsatadilar, o'zlarining individual xususiyatlarini rivojlantirish imkoniga ega bo'ladilar (Fayziyeva, 2021).

Bunday yondashuv, ayniqsa, kommunikativ kompetensiya, kreativ fikrlash, analitik va tanqidiy tafakkurni shakllantirish, emotsional barqarorlikka erishish, o'zini boshqara olish bo'yicha muhim natijalar beradi. Darslar mazmunining hayotiyligi, zamonaviyligi, talabalar orzusiga yaqinligi ularning darsga ishtirokini faollashtiradi. Natijada, talabalarda mustaqillik, tashabbus, jamoada ishlash qobiliyati, barqaror ijtimoiy munosabatlarni saqlab qolish va samarali muloqot qilish malakalari rivojlanadi.

Rus tili darslarida o'yin texnologiyalarini joriy etishda quyidagilarga e'tibor qaratish lozim: har bir o'yin maqsadga yo'naltirilgan, tizimli va mavzuga muvofiq bo'lishi, mashg'ulot mazmunidan kelib chiqqan holda to'g'ri tanlanishi, zamonaviy texnologiyalar yordamida ijodkorlik elementlari bilan boyitilishi tavsiya etiladi. Bu o'qituvchilar oldiga yangilanayotgan metodologiyalarga sodiq qolgan holda, har bir talabaning shaxs sifatida rivojlanishiga doimiy e'tibor qaratishni talab etadi.

Rus tili darslarida o'yin texnologiyalarini joriy etish amaliyotini batafsil o'rganganimizda, ularning ta'lim jarayonida talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga ijobiy ta'siri juda katta ekanligini ko'rish mumkin. O'tkazilgan kuzatuvlar va amaliy tajriba natijalari shuni ko'rsatadiki, o'yin elementlarini o'z ichiga olgan mashg'ulotlar an'anaviy darslarga qaraganda ko'proq talaba faolligini ta'minlaydi va auditoriyada ijobiy, do'stona muhit shakllanishiga yordam beradi.

Avvalo, o'yin texnologiyalari dars jarayonining ziyoda interaktiv bo'lishiga xizmat qiladi. Darsda rol o'yinlar, dramatizatsiya va til o'yinlaridan foydalanilganda, talabalar o'z ustida ishlashga, mustaqil ravishda fikr va mulohaza yuritishga o'rganadilar. Kuzatuvlar asosida aniqlangan muhim bir jihat shundaki, o'yin texnologiyalaridan foydalangan talabalarda o'zining nutqini erkin ifoda etish, tildagi muammolarni tez va to'g'ri hal qilish qobiliyati ortib boradi. Bundan tashqari, talabalar o'zaro muloqotda har bir ishtirokchining fikrini qadrlash, jamoaviy fikrlash va muammolarni birga hal etish malakalarini egallaydilar.

Tahlil jarayonida rus tili darslarida o'yin texnologiyalari yordamida talabalar orasida mustaqillik va tashabbuskorlik kuchaygani kuzatildi. O'yin shaklidagi topshiriqlar, savol-javoblar, til viktorinalari nafaqat bilimni mustahkamlashga, balki har bir talabaning qiziqishi va darsga bo'lgan munosabatini so'zsiz o'zgartirishga xizmat qilmoqda. Bu esa o'z navbatida, ularning ta'limga nisbatan ongli va faol yondashuvini kuchaytiradi.

Tajribalar natijasida aniqlanishicha, rus tili mashg'ulotlarida o'yin asosidagi interfaol usullarni joriy etishda talabalar o'z ijtimoiy rollarini his qilib, mustahkam jamoa bo'lib ishlashni o'rganadilar, bir-birlariga yordam berishga, mas'uliyat va liderlik fazilatlarini namoyon qilishga intiladilar. Bunday faoliyat natijasida talabalarda ijtimoiy-psixologik barqarorlik, nutq madaniyati, muomalada ochiqlik va o'z fikrini himoya qilish qobiliyati shakllanadi. O'yin texnologiyalarining yanada muhim natijasi sifatida, o'quvchilar tashabbusini ochib berish, o'z ustida ishlashga, tezkor qaror chiqara olishga va ijodiy yondashishga rag'batlanadi. Shuningdek, o'yin texnologiyalari yordamida talabalarda tilga xos kommunikativ kompetensiyalarning

rivojlanishi ham ijobiy natija sifatida qayd etildi. Interfaol o'yinlar orqali ularning og'zaki va yozma nutqi rivojlandi, yangi so'z va iboralarni tez o'zlashtirishga, hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilishga erishildi. Mazkur yondashuv darslarning qiziqarli, mazmunli va samarali o'tishini ta'minladi, vandan tashqari, individual yondashuv va axloqiy fazilatlarni rivojlantirishga olib keldi. Natijada, rus tili darslarida o'yin texnologiyalaridan foydalanish metodi orqali talabalar bilim va ko'nikmalari bilan birga, shaxs sifatida qanday rivojlanishi, ular uchun eng zamonaviy va samarali vosita ekani aniqlandi. Bu esa, zamonaviy pedagogika oldida turgan eng muhim vazifalardan biriga – shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy faollikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, rus tili darslarida o'yin texnologiyalarining joriy etilishi talabalarning nafaqat o'quv faoliyatini, balki ularning kundalik hayotda ham faol va mustaqil shaxs sifatida shakllanishiga, jamiyatda o'z o'rnini topishga keng imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, rus tili darslarida o'yin texnologiyalaridan keng va samarali foydalanish, ta'lim muhitini faol va interaktiv tarzda tashkil etish, talabalarning nutq va til kompetensiyalarini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning shaxsiy sifatlarini shakllantirish, ijodkorlik, tashabbuskorlik, mustaqillik, hamkorlik va mas'uliyat kabi ko'nikmalarni kuchaytirishga xizmat qiladi. O'yin texnologiyalari nafaqat o'qitish samaradorligini oshiradi, balki talabalarning shaxs sifatida rivojlanishiga, ularning jamiyatda faol va mustaqil shaxs bo'lib yetishishiga keng imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaeva, G. (2020). "Rus tili darslarida innovatsion o'yin texnologiyalari". Toshkent: Ilm Ziyo.
2. Karimova, S. (2019). "O'yin asosida chet tili o'qitish metodikasi". Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.

3. Zaripova, N. (2022). "Rus tili o'qitish samaradorligini oshirishda interfaol metodlarning roli". Toshkent: Fan va taraqqiyot.
4. Fayziyeva, T. (2021). "O'yin faoliyati va shaxsiy rivojlanish". Farg'ona: Farg'ona Davlat universiteti nashriyoti.
5. Ahmadjonova, R. (2023). "Yangi metodlar asosida chet tili o'qitish". Buxoro: Buxoro nashriyoti.